

سرمایه اجتماعی امنیت‌ساز از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

محمدعلی حکیم^۱

علی پورخزایی^۲

چکیده

نوشتار حاضر، باهدف بررسی نظری مؤلفه‌های امنیت‌ساز سرمایه اجتماعی در ایران و انعکاس آن در منظومه فکری امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، تدوین شده است. تحقیقات متعددی به لحاظ اهمیت و جایگاه سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت ملی به عمل آمده است اما تفاوت‌های ماهوی بین برداشت‌های غربی و اسلامی از سرمایه اجتماعی وجود دارد. نگرش رهبر معظم انقلاب نسبت به بنیادهای سرمایه اجتماعی، نشان از تکوین پارادایم جدیدی در سطوح ملی و فراملی دارد؛ بنابراین تعمیق و تبیین مبانی فکری و نظری فرمانده معظم کل قوا از ضروریات امنیت ملی پایدار است. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد. روند تهدیدات و آسیب‌های امنیتی (طبیعی و انسانی ساخت) در طی سال‌های اخیر رو به رشد است. در عوض اعتباربخشی و مدیریت سرمایه اجتماعی از سوی رهبر معظم انقلاب موجب عبور از بحران‌ها و تحکیم وحدت و تأمین امنیت ملی در حوزه‌های مختلف شده است. البته افزایش بخشی از نابسامانی‌های امنیتی، رابطه مستقیم با بی‌عدالتی‌های حاصل از توزیع نامتوازن منابع و امکانات کشور دارد علی‌رغم تأکیدات مکرر رهبر انقلاب نسبت به رعایت عدالت و مساوات، نابرابری در توزیع بر اساس سلسله‌ای از روابط علت و معلولی، زمینه‌ساز بسیاری از تهدیدات امنیتی می‌باشد؛ اما در صورت توجه نسبت به سرمایه اجتماعی و تلفیق و تجمیع مؤلفه‌های امنیت‌ساز آن با عناصری از قبیل عدالت تعمیمی، بصیرت، وحدت ملی، توانمندسازی، اعتمادسازی و مشارکت سیاسی، می‌تواند به‌عنوان متغیر مهم در پایداری و استمرار امنیت ملی نقش داشته و به همراهی و همکاری آحاد مردم منجر گردد. این تحقیق در ادامه ضمن بازخوانی مؤلفه‌های امنیت‌ساز سرمایه اجتماعی و سهم آن در پایداری امنیت ملی را موردبررسی و مطالعه قرار می‌دهد و درنهایت به نتایج مطلوبی از رابطه متقابل سرمایه اجتماعی با امنیت ملی نائل و برای تقویت و استمرار آن راهکارهایی را پیشنهاد می‌دهد.

واژگان کلیدی

امام خامنه‌ای، امنیت، انقلاب اسلامی، تهدیدات، سرمایه اجتماعی.

۱. دانشجوی دوره دکتری علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز و مدرس دانشگاه افسری و تربیت

پاسداری امام حسین (ع)، mohammadali.h86@gmail.com

۲. دانش‌آموخته دوره کارشناسی ارشد مدیریت آموزش و مدرس دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین

(ع)، ali.porkhazai@hmail.com

امنیت ملی یکی از مهم‌ترین اصول حیات سیاسی و اساسی‌ترین شاخصه و شاکله هر حکومت و نظام سیاسی به شمار می‌رود و در عین حال می‌توان آن را از ابتدایی‌ترین خواسته‌های انسانی در هر حکومتی دانست. با توجه به اهمیت سرمایه اجتماعی که ماهیتی پویا دارد و می‌تواند ایجاد اقتدار نماید در دهه‌های اخیر سرمایه اجتماعی (Social Capita) به عنوان مفهومی فرار رشته‌ای مورد توجه قرار گرفته است توجه به این مؤلفه امنیت ساز، نشان‌دهنده اهمیت نقش ساختارها و روابط اجتماعی بر متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و از همه مهم‌تر تهدیدات و آسیب‌های امنیتی است. در واقع زمانی که سرمایه اجتماعی وجود دارد، کنش‌های اجتماعی تسهیل و هزینه تعاملات کاهش می‌یابد. سرمایه اجتماعی به دلیل توانایی در توضیح بسیاری از پدیده‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، نظامی و ...، توانسته است جایگاه مهمی را در ادبیات علمی جهان کسب نماید. در اکثر رشته‌های علوم اجتماعی به نوعی از این مفهوم استفاده می‌شود از جمله حوزه‌هایی که سرمایه اجتماعی مورد توجه قرار گرفته، حوزه امنیت اجتماعی است. تأثیر متقابل سرمایه اجتماعی و امنیت ملی بر یکدیگر یکی از کار ویژه‌های اساسی سرمایه اجتماعی است. در واقع سرمایه اجتماعی تأمین‌کننده امنیت و استمرار امنیت، پیش‌نیاز سرمایه اجتماعی است.

امنیت دربردارنده معانی و مفاهیم متعددی است. به همین خاطر تعاریف گوناگونی از آن ارائه شده است. در تعریفی جامع، «امنیت را می‌توان به احساس آزادی و رهایی از ترس یا احساس ایمنی که ناظر بر امنیت مادی و روانی است اطلاق نمود» اصطلاح امنیت ملی در نظام‌های سیاسی کاربردهای متفاوتی دارد از نظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) امنیت ملی مفهومی چندوجهی و سیال است و دارای مؤلفه‌های مانند، استقلال و قدرت اقتصادی، اتحاد و همبستگی ملی، قدرت دفاعی و نظامی، رهبری و ولایت فقیه، گسترش و تعمیق معارف دینی، قانون‌گذاری و قانون‌مداری، مشارکت عمومی، حفظ یکپارچگی سیاسی نظامی جمهوری اسلامی ایران و همسویی و همراهی وحدت ملی و یکپارچگی ملت با نظام سیاسی یکپارچه ملی می‌باشد. سرمایه اجتماعی یکی از ارکان قدرت نظام جمهوری اسلامی ایران است این پشتوانه عظیم در برهه‌های

حساس تاریخی نقش بسزایی در عبور از موانع انقلاب اسلامی داشته است در بررسی اجمالی تحولات چهل سال اخیر، مصادیق بارزی از امنیت سازی سرمایه اجتماعی اعم از حضور گسترده در عرصه‌های دفاع مقدس، پاسداری از آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی، غلبه بر تهدیدات و فتنه‌های داخلی و خارجی و پشتیبانی تمام‌قد از نظام در غلبه بر آسیب‌های و بلایای طبیعی به چشم می‌خورد. در ادامه مؤلفه‌های امنیت ساز سرمایه اجتماعی در نظام جمهوری اسلامی ایران و بازتاب آن در اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مورد بررسی قرار می‌گیرد

اهمیت و ضرورت تحقیق

ضرورت مطالعه و تحقیق رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت ملی از آنجا ناشی می‌شود که تهدیدات داخلی و بیرونی بالفعل و بالقوه در کشور و قلمرو سرزمینی حادث شده و غالباً امنیت ملی جامعه را به خطر اندازد. بر همین اساس، شناسایی عوامل و عناصر امنیت ساز اجتماعی و نهادینه سازی آن از پیش شرط‌های اساسی در جهت برنامه ریزی برای تضمین و ارتقای امنیت ملی به شمار می‌رود سرمایه اجتماعی حلقه اتصال دهنده افراد در قالب نهادها، شبکه‌ها و تشکلهای اجتماعی است. توجه به نقش مهم سرمایه اجتماعی، تأثیر مطلوب و کارسازی، حتی بر رسمی ترین روابط نهادی و ساختارهایی مثل دولت، حاکمیت و نهادهای تأمین امنیت دارد. مطالعات متعددی در زمینه رابطه سرمایه اجتماعی با امنیت به عمل آمده است لکن در زمینه درک و فهم اهمیت سرمایه اجتماعی و نقش آن در ایجاد امنیت پایدار، در دوره حاکمیت نظام جمهوری اسلامی ایران، ضرورت مطالعه دقیق در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی به منظور استخراج دانش بومی و اسلامی ایرانی در جهت نیل به شکل‌دهی تمدن عظیم اسلامی اهمیت و ضرورت پیدا می‌کند. لکن این مطالعه برای شناساندن و اعتبار بخشیدن به سرمایه‌های اجتماعی در ایران از اهمیت و ضرورت قابل توجهی برخوردار است.

اهداف تحقیق

- ✓ تعریف و تفسیر اسلامی، ایرانی از سرمایه اجتماعی؛
- ✓ بررسی آراء و اندیشه‌های امام خامنه‌ای در رابطه با مؤلفه‌های امنیت‌ساز سرمایه اجتماعی در ایران؛
- ✓ روشنگری در خصوص مدیریت سرمایه اجتماعی برای رسیدن به امنیت پایدار؛
- ✓ تبیین نقش سرمایه اجتماعی در غلبه بر بحران‌های طبیعی و ...؛
- ✓ تعیین رابطه سرمایه اجتماعی با امنیت ملی؛
- ✓ بهره‌برداری علمی از سرمایه اجتماعی در جهت نیل به تشکیل تمدن اسلامی.

مبانی نظری پژوهش

امنیت در اسلام

از دیدگاه اسلام، امنیت یکی از اصول فردی و جمعی، زمینه‌ساز بهره‌وری از مزایا و مواهب حیات و تکامل بشر و یکی از مقدس‌ترین آرمان‌هاست. قرآن کریم امنیت را یکی از اهداف استقرار حاکمیت الله و استخلاف صالحان و طرح امامت می‌شمارد و احساس امنیت را از خصایص مؤمن معرفی می‌کند و تأمین امنیت را از اهداف جهاد می‌شمارد. از آیات و روایات چنین به دست می‌آید که امنیت، از نعمت‌های بزرگ خداوند و مقدم بر سایر نیازمندی‌های بشر است. (منتظران و تاج‌آبادی، ۱۳۹۰: ۸۰) «در باب اهمیت و جایگاه امنیت در اسلام همین نکته بس که امنیت در روایتی در زمره یکی از دو نعمتی قرار گرفته است که انسان قدر آن را نمی‌داند مگر این‌که به مصیبتی گرفتار شود؛ النعمتان، مجهولتان الصحه و الامان (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فرماندهان و کارکنان ارتش، ۱۳۹۶/۰۱/۳۰)»

در این روایت، امنیت هم شامل امنیت جانی می‌شود و هم شامل امنیت مالی و فکری. اگر کشوری یا جامعه‌ای امنیت نداشته باشد مشکلات بسیاری خواهد داشت و در هیچ‌یک از موقعیت‌های خود رشد نخواهد داشت. به همین دلیل است که اسلام به امنیت بسیار اهمیت می‌دهد. «در دیدگاه اسلامی، می‌بایست امنیت ملی را در سایه اقتدار، استقلال، دانایی و توانایی، ارتباطات قوی و سازنده امت اسلامی در کلیه ابعاد و

زوایا و ایستادگی در برابر یورش و توطئه و تهدید دشمن و بیگانگان و بیگانه‌پرستان و نفوذ ایدئولوژی شیطانی آنان پیگیری کرد. امروزه هر کشوری در تأمین امنیت ملی، باید به مقابله با انواع تهدیدات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، روانی، رسانه‌ای بپردازد. آنچه در نزد اندیشمندان مشترک است این است که امروزه امنیت ملی هر جامعه در سایه تدابیر حکومت و حمایت و پشتیبانی مردم محقق می‌شود (مطهری و میرجلیلی، ۱۳۹۴: ۲۴). «قرآن امنیت را یکی از اهداف استقرار حاکمیت الله و استخلاف صالحان و طرح امامت می‌شمارد: خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در این سرزمین جانشین قرار دهد، همان گونه که کسانی که پیش از آنان بودند جانشین قرارداد و آن دینی که برایشان پسندیده است به سودشان مستقر کند و بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند تا مرا عبادت کنند و چیزی را با من شریک نگردانند. «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَ لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيَبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَ مَن كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ» (سوره نور: ۵۵). همان طوری که قرآن وعده داده، سنت خدا بر امنیت مؤمنان و استقرار خلافت الهی. در زمین استوار است

امیرالمؤمنین علی^(ع) تأمین امنیت در جامعه را از انگیزه‌های قیام صالحان و اهداف عالیه امامت می‌داند و در عهدنامه مالک اشتر، ضمن تأکید بر انعقاد صلح برای تأمین امنیت، پیشگیری از عوامل تهدیدکننده امنیت را توجیه می‌کند و صلح، از آن جهت از سوی امام مقدس و مطلوب به حساب آمده که راهی برای برقراری امنیت است: آسایش رزمندگان و آرامش فکری تو و امنیت کشور در صلح تأمین می‌گردد (دشتی، ۱۳۷۸: ۴۲۴).

امنیت ملی

این واژه در قرن بیستم و به ویژه بعد از جنگ جهانی دوم متداول شده است. در ساده‌ترین تعاریف، امنیت ملی این گونه تعریف می‌شود: توانایی یک ملت برای حفاظت از ارزش‌های حیاتی داخلی در مقابل تهدیدات خارجی و این که کشورها چگونه سیاست‌ها و تصمیمات لازم را برای حمایت از ارزش‌های داخلی در مقابل تهدیدات خارجی، اتخاذ

می‌کنند. محمد ایوب معتقد است که مفهوم سنتی امنیت ملی کاربرد خود را از دست داده است. وی بر عوامل داخلی امنیت عنایت خاصی داشته و بر تفاوت معضلات و نگرش امنیتی کشورهای شمال و جنوب تأکید می‌کند و معتقد است که تفسیر شمالی‌ها از امنیت به نحوی است که ناامنی جنوبی‌ها از آن متبادر می‌شود و برعکس (p213:199,5Mohammad Ayoob).

امنیت فردی

امنیت فردی عبارت است از حالتی که فرد - جسماً و روحاً در آن فارغ از ترس و آسیب به جان و یا مال و یا آبروی خود یا از دست دادن آن‌ها زندگی کند. علاوه بر جنبه‌های مادی فردی و اجتماعی و بنا به آیه شریف الا بذکرالله تطمئن القلوب، (سوره رعد: ۲۸) امنیت فردی را باید در ایمان واقعی، آرامش روحی، اطمینان و طمأنینه نفس و یاد خداوند متعال جست‌وجو کرد.

سرمایه اجتماعی

منظور از سرمایه اجتماعی، میزان سرمایه و منابعی است که افراد و گروه‌ها از طریق پیوندهای مستقیم و غیرمستقیم با یکدیگر می‌توانند به دست آورند (چلی، ۱۳۵۷: ۵۷). مفهوم سرمایه اجتماعی به‌طور غیرمستقیم در نظریه‌های جامعه‌شناسان کلاسیک، چون دو توکویل (۱۸۳۱) و شصت سال بعد در کار جامعه‌شناس فرانسوی، امیل دورکیم (۱۹۳۳) مطرح شده است این مفهوم را می‌توان در آثار بسیاری از جامعه‌شناسان کلاسیک در مفاهیمی از قبیل اعتماد، هم‌بستگی و انسجام اجتماعی، هنجارها و ارزش‌ها مشاهده کرد. اینان کیفیت روابط انسانی و پیوستگی آن با ارزش‌های مشترک را بررسی می‌کردند. البته بررسی این جنبه از حیات اجتماعی توسط جامعه‌شناسان تعجب‌آور نیست زیرا جامعه‌شناسی رشته‌ای علمی است که درصدد تبیین ریشه‌ها و ماهیت نظم اجتماعی است

سرمایه اجتماعی از تحولات فرهنگی در علوم اجتماعی هم‌سود جسته است. هم‌گام با توجه فزاینده‌ای که به وجوه فرهنگی رفتار اجتماعی شده است، رشد قابل توجهی هم در گرایش به آنچه سطح خرد رفتار و تجربه فردی نامیده می‌شود صورت گرفته است.

تعداد قابل توجهی از علمای علوم اجتماعی برجسته نگاهی دقیق به اعتماد و صمیمیت به‌عنوان دو نمونه نزدیک به مفهوم سرمایه اجتماعی داشته‌اند (مک و بک - گرن شیم ۱۹۹۴، گیدنز ۱۹۹۱، جامیسون ۱۹۹۸، لومان ۱۹۹۸، میسزیا ۱۹۹۶، زتومکا ۱۹۹۲) بااینکه بیشتر این نویسندگان مطالب کمی در مورد سرمایه اجتماعی به معنای امروزی آن گفته‌اند (به‌استثنای میسزتا ۱ و زتومکا) اما دغدغه‌های آن‌ها نشان می‌دهد که توجهی به تعامل روزمره و کیفیت روابط بین فردی داشته‌اند. این رویه عمومی دغدغه روشنفکرانه، پیش‌زمینه‌ای را برای افزایش توجه عالمان اجتماعی به مقوله سرمایه اجتماعی فراهم می‌آورد (فیلد، ۱۳۸۸: ۱۸).

روش تحقیق

این تحقیق جزء مقالات مروری بوده و نگارنده ضمن بررسی و مطالعه دقیق بیانات و اندیشه‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از روش توصیفی - تحلیلی بهره برده است. فرایند گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه دقیق و فیش‌برداری از مجموعه بیانات امام خامنه‌ای، کتاب‌ها، مجلات، فصلنامه‌ها، مقالات و همچنین پژوهش‌های نمایه شده در فضای اینترنت می‌باشد.

تاریخچه سرمایه اجتماعی

مفهوم زیربنایی سرمایه اجتماعی قدمتی بس درازتر دارد. در علوم سیاسی آمریکا، تحت مبحث جمع‌گرایی، متفکران قبل از قرن نوزدهم در تحلیل رابطه بین زندگی مشارکتی و دموکراسی، مکرراً عبارات مشابهی را جهت تجمیع مفاهیم همبستگی و انسجام اجتماعی استفاده می‌کردند که الهام گرفته از تلاش‌های نویسندگانی همچون جیمز مدیسون (The Federalist Papers) و الکسیس دو توکویل (دموکراسی در آمریکا) بوده است. جان دیویی احتمالاً اولین کسی است که مستقیماً از عبارت «سرمایه اجتماعی» در «مدرسه و جامعه» (۱۸۹۹) استفاده کرده، اما تعریفی برای آن ارائه نداده است. در زیر به برخی از نظریات اشاره می‌گردد.

ال جی هانیفان در مقاله‌ای در سال ۱۹۱۶ در مورد حمایت‌های محلی از مدارس روستایی نوشته است که یکی از اولین موارد استفاده از عبارت «سرمایه اجتماعی» در اشاره

به همبستگی اجتماعی و سرمایه‌گذاری فردی در جامعه است در تعریف این مفهوم، هانیفان سرمایه اجتماعی را با اقلام مادی مقایسه می‌نماید (Hanifan, 1916: 130-138).

درحالی‌که زوایای مختلف این مفهوم در عرصه‌های گوناگون علوم اجتماعی مورد بحث قرار گرفته است، بعضی ریشه‌های کاربرد مدرن آن را در تحقیقات جین جاکویز در سال ۱۹۶۰ می‌دانند. اگرچه وی به‌طور مستقیم چنین عبارتی را تعریف نکرده، اما از آن در مقاله‌ای با ارجاع به ارزش شبکه‌ها استفاده کرده است. دانشمند علوم سیاسی، رابرت سلیسبری در مقاله‌ای در سال ۱۹۶۹ با عنوان «نظریه دادوستد در گروه‌های ذی‌نفع» در نشریه Midwest Journal of Political Science معنی این عبارت را چنین بسط داده است که سرمایه اجتماعی جزئی حیاتی در تشکیل گروه‌های سودآور است. جامعه‌شناس پیر بوردیو از این عبارت در سال ۱۹۷۲ در کتاب طرح نظریه عمل استفاده کرد و چند سال بعد آن را از سرمایه فرهنگی، اقتصادی و نمادین متمایز ساخت. جامعه‌شناسان جیمز کلمن، بری ولمن و اسکات ورتلی در بسط و عمومی‌سازی این مفهوم تعریف گلن لوری (۱۹۷۷) را پذیرفته‌اند. در اواخر دهه ۱۹۹۰، این مفهوم عمومیت یافت و موضوع برنامه تحقیقاتی بانک جهانی و موضوع اصلی چند کتاب مهم از جمله بولینگ یک‌نفره اثر رابرت پوتنام و باهم بهتر است نوشته لوییس فلداشتاین شد (Bourdieu, 1972: 120-95).

علاوه بر تعاریف و برداشت‌های جامعه‌شناسان غربی از مفهوم سرمایه اجتماعی برخی از صاحب‌نظران مشرق زمین نیز تعاریفی ارائه داده‌اند، از آن جمله:

سرمایه اجتماعی به‌صورت نیروی محرکه و پتانسیل تعامل بین پلیس و شهروندان عمل می‌نماید. سرمایه اجتماعی را می‌توان به دودسته پیشینی و پسینی تقسیم نمود که سرمایه اجتماعی پیشینی به امنیت مضیق می‌انجامد و سرمایه اجتماعی پسینی موجب تحقق امنیت موسع است. سرمایه اجتماعی پیشینی حکایت از منافع، فرصت‌ها و امکاناتی دارد که گروه بدون تلاش، مبتنی بر کارکردهای اعضای پیشین از آن بهره‌مند شده است. سرمایه اجتماعی پسینی نیازمند تلاش و کوشش اعضای گروه برای برقراری تعاملات بهینه جهت دریافت اطلاعات و امکانات لازم است. درواقع، سرمایه اجتماعی پیشینی، ارث‌ومیراث گروهی است که به اعضای جدید می‌رسد، ولی سرمایه اجتماعی

پسینی از قبال اعمال و مناسبات افراد حاضر فراهم می‌شود (به نقل از نویدنیا: ۱۳۸۸).

مبانی سرمایه اجتماعی امنیت ساز از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

در بررسی آراء و اندیشه‌های امام خامنه‌ای و استخراج مؤلفه‌های امنیت‌ساز از مجموعه بیانات ایشان، تلاش می‌شود مفهوم و کار ویژه‌های سرمایه اجتماعی و امنیت با تکیه بر نظریه اسلام، قرآن و ائمه اطهار (علیهم‌السلام) تبیین و تشریح گردد؛ بنابراین درس طور بعدی بیانات رهبر معظم انقلاب محور پژوهش می‌باشد.

امنیت در حقیقت زیربنای آرامش و سازندگی و تولید در جامعه است و نقش مهمی در ایجاد رفاه اجتماعی و تأمین اطمینان خاطر مردم برای فعالیت‌های روزمره و برنامه‌ریزی برای آینده دارد، به فرموده مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) امنیت، در درجه اول حقوق مردم است، احساس خود مردم هم همین است، یعنی اگر محیط ناامن باشد هیچ خواسته و خواهشی برای مردم باقی نمی‌ماند. لذا شما دیده‌اید که گاهی در بعضی از ادوار تاریخ، مردم تن به قلدری یک قلدر با همه رنج‌ها و سختی‌هایش داده‌اند، برای اینکه امنیت را در اختیار آن‌ها بگذارد (ذوالفقاری، ۱۳۹۱: ۴-۵).

سرمایه‌های اجتماعی تشکیل دهنده امنیت ملی

در مکاتب سیاسی معاصر مؤلفه‌های متعددی برای امنیت ملی تعریف شده و هر کدام، اهمیت بالایی در حفظ اقتدار و امنیت ملی کشورها دارد؛ اما در واکاو اندیشه امام خامنه‌ای که در قالب بیانات معظم له در دسترس می‌باشد مؤلفه‌های تشکیل دهنده امنیت ملی ارتباط ارگانیک و تنگاتنگی با سرمایه‌های اجتماعی دارد. در ادامه به نمونه‌های که مورد تأکید رهبر معظم انقلاب اسلامی اشاره می‌شود.

خودکفایی و استقلال اقتصادی

مهم‌ترین و اولی‌ترین مؤلفه امنیت ملی امروزه مسئله اقتصادی است، البته اقتصاد همواره یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در امنیت ملی بوده و امروزه به خاطر اقتصاد پایه بودن اغلب تهدیدات داخلی، مهم‌ترین مؤلفه است؛ که در صدر مطالبات رهبری نیز قرار دارد.

در این خصوص مقام معظم رهبری می‌فرمایند: بنده شعارهای اقتصادی را در این دو سه سال اخیر برجسته کرده‌ام، برای اینکه احساس کردم دشمن از این ناحیه می‌خواهد ضربه بزند به این مجموعه‌ی عظیم ملّی. وقتی ما مشکل اقتصادی داشته باشیم، بخشه‌ای مختلف نخواهند توانست کارهای درست خودشان را انجام بدهند، لذا باید ببینیم در این مجموعه‌ی وظایفی که بر عهده‌ی مسئولان کشور، دولت، قوای سه‌گانه و سازمان‌های مختلف است، آن نقطه‌ی حسّاس و کلیدی، امروز چیست؟ ممکن است امروز یک نقطه‌ی کلیدی باشد، فردا نقطه‌ی دیگری نقطه‌ی کلیدی باشد. امروز تقویت اقتصادی در کشور، یک نقطه‌ی کلیدی و دارای اولویت است. (بیانات در دیدار با فرماندهان و کارکنان ارتش، ۱۳۹۶/۰۱/۳۰)

تحقق بخشیدن به اقتصاد مقاوم با همه‌ی الزامات قطعی آن و نیز تلاش مجدانه برای گسترش و ژرف‌سازی فرهنگ اسلامی، دو اولویت فوری کنونی است. اولویت‌های مهم دیگری در بخشه‌ای گوناگون مربوط به اقتدار ملّی و استحکام امنیت و مصونیت کشور، وجود دارد که تضمین‌کننده‌ی استقرار عدالت اجتماعی و استقلال و پیشرفت کشور است. شناخت این اولویت‌ها از جمله‌ی وظایف نمایندگان و در دسترس ذهن هوشمند آنان است. (بیانات پیام به مناسبت آغاز به کار دهمین دوره مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۵/۰۳/۰۸) اقتصاد مقاومتی به معنای مقاوم ساختن پایه‌های اقتصاد، یکی از وظایف عمومی امروز ما است و همه می‌توانند در آن نقش ایفا کنند، هم مسئولین و مسئولین قوای سه‌گانه، هم آحاد مردم، هم کسانی که دارای مهارت کارند، هم کسانی که دارای سرمایه‌اند، هم صاحب‌نظران (بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱)

«یک مسئله‌ی مهمی که امروز مطرح است، مسئله‌ی اقتصاد است؛ من اینجا این را هم عرض بکنم. همه‌ی مسئولین و مطلعین و آگاهان و آحاد مردم شاید معتقدند که امروز یکی از مسائل اصلی کشور مسئله‌ی اقتصاد کشور است. خوب برای اصلاح اقتصاد کشور چه کار باید کرد؟ یک‌راه تکیه‌ی به مردم است؛ یعنی اقتصاد مقاومتی. منتها گفته می‌شود که اعتماد بایستی به مردم باشد؛ اقتصاد درون‌زا و برون‌گرا. جوشش حرکت اقتصادی از درون کشور است؛ استعدادهای مردم، امکان‌های مردم، سرمایه‌های مردم. تدبیری اندیشه بشود که این سرمایه‌ها، این استعدادها، این ظرفیت‌ها به کار و

تولید در داخل و ثروت سازی و ایجاد ثروت در داخل بینجامد؛ این تدبیر می‌خواهد. (بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی ۱۳۹۶/۱۱/۲۹) در بیانات رهبر معظم انقلاب نقش مردم، مسئولین، قوای سه‌گانه و... به‌عنوان سرمایه اصیل تحقق اقتصادی مورد تأکید قرار گرفته است.

اقتصاد دانش‌بنیان

«اقتصاد دانش‌بنیان که راه پیشرفت کشور است، متکی به عنصر انسانی باسواد و مبتکر است و باید مشخص شود که در هر یک از شاخه‌های اقتصادی و فنی، چه تعدادی از جوانان و نیروهای بااستعداد و دارای ابتکار و انگیزه وجود دارند. (بیانات: در دیدار مسئولان ستاد سرشماری نفوس و مسکن با رهبر انقلاب ۱۳۹۵/۰۶/۲۳)»

سرمایه‌نخبگان

«یک‌وقت مغزهای فعال و متفکری وجود ندارند در کشور، انسان یک‌جور برای مسائل کشور برنامه‌ریزی می‌کند؛ [اما] یک‌وقت نه هزاران نیروی جوان، بانشاط، نخبه، دارای افکار بلند و البته یقیناً در بین این‌ها تعدادی هم دارای قدرت مدیریت هستند - چون فکر بلند همیشه ملازم نیست با قدرت مدیریت و با توجه به این‌ها انسان می‌خواهد برای کشور برنامه‌ریزی کند. پس نگاه به نخبگان، در این جهت هم مورد اهتمام قرار می‌گیرد و نکته‌ی اساسی‌ای است؛ تأثیر [نخبگان] در برنامه‌ریزی برای مسائل کشور. حتی مثلاً فرض بفرمایید تبدیل اقتصاد نفتی به اقتصاد مستقل، اقتصاد دانش‌پایه، اقتصاد مقاومتی. اگر ما عناصر نخبه و فعال و دلسوز و بانشاط نداشته باشیم، اقدام نمی‌کنیم برای اینکه اقتصادمان را تغییر بدهیم؛ [اما] وقتی آدم‌های حسابی، پایه کار، علاقه‌مند، در اختیار نظام تصمیم‌گیری کشور هست، طبعاً اقدام می‌کند دیگر (بیانات در دیدار نخبگان و استعدادهای برتر علمی ۱۳۹۷/۰۷/۲۵)»

اقتصاد مردم‌سالار

«اگر چنانچه بسیج وارد اقتصاد بشود، اقتصاد می‌شود مردم‌سالار؛ همین‌که آقایان اینجا الان اظهار کردند و کاملاً درست است. این اقتصاد مقاومتی که ما عرض کردیم، اگر

بتواند از قوت و قدرت بسیج استفاده کند، می‌شود اقتصاد مقاومتی مردم‌سالار؛ در علم همین‌جور است، در پیشرفته‌ای گوناگون اجتماعی همین‌جور است، در سیاست همین‌جور است؛ مظهر مردم‌سالاری دینی، بسیج است. (بیانات در دیدار بسیجیان ۱۳۹۵/۰۹/۰۳) «اقتصاد مقاومتی یعنی آن اقتصادی که به یک ملت امکان می‌دهد و اجازه می‌دهد که حتی در شرایط فشار هم رشد و شکوفایی خودشان را داشته باشند. (بیانات در دیدار دانشجویان ۱۳۹۱/۰۵/۱۶)

در مقام تحقق بخشیدن به امنیت اقتصادی کشور ایشان می‌فرمایند «وظیفه‌ی همه‌ی ما این است که سعی کنیم کشور را مستحکم، غیرقابل نفوذ، غیرقابل تأثیر از سوی دشمن، حفظ کنیم و نگاه‌داریم؛ این یکی از اقتضائات «اقتصاد مقاومتی» است که ما مطرح کردیم. در اقتصاد مقاومتی، یک رکن اساسی و مهم، مقاوم بودن اقتصاد است. اقتصاد باید مقاوم باشد؛ باید بتواند در مقابل آنچه ممکن است در معرض توطئه‌ی دشمن قرار بگیرد، مقاومت کند (بیانات بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۲/۰۱/۰۱)»

اتحاد و همبستگی ملی

رهبر معظم انقلاب در برابر نفوذ دشمن از کارکرد وحدت و انسجام ملی استفاده کرده و در عملیاتی کردن این تاکتیک می‌فرمایند یکی دیگر از مؤلفه‌های اجتماعی تشکیل‌دهنده امنیت ملی در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری تأکید بر وحدت و همدلی میان اقشار مردم و مسئولان است؛ زیرا شرایط فرهنگی، جغرافیایی و سیاسی ایران به‌گونه‌ای است که همیشه امکان ایجاد رخنه برای نفوذ دشمن در آن فراهم است. (به نقل از ذوالفقاری، ۱۳۹۱: ۴-۵)

معظم له در ارتباط با مسئله وحدت و امنیت می‌فرمایند: اگر وحدت ملی و امنیت ملی تأمین شود دولت هم مجال پیدا می‌کند به کارهای خود، مسئولیت‌های خود و وظایف بزرگ خود را اجرا کند، می‌تواند به اقتصاد مردم برسد به اشتغال مردم برسد به مسائل زندگی مردم رسیدگی کند به مسئله فرهنگی کشور رسیدگی کند اگر امنیت و وحدت نباشد اختلاف و جنجال باشد دائماً تشنج سیاسی می‌باشد (خوشرو زاده، ۱۳۸۲: ۱۹۶). یک ملت، تمام آرمانه‌ای بزرگ خودش را در سایه‌ی وحدت ملی می‌تواند به

دست آورد (بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا ^(ع) ۱۳۷۹/۰۱/۰۶). حفظ اتحاد و همدلی، یکی دیگر از وظائف ماست. بارها عرض کرده‌ایم که بین مسئولین باید اتحاد و همدلی باشد. سه قوه و دیگران باید باهم همدل باشند، همگام باشند، همدست باشند؛ ولو یکجاهایی اختلاف نظرهایی دارند. اختلاف نظر اشکالی ندارد؛ اما بایستی در جهت گیری های نظام و کشور و انقلاب پشت به پشت یکدیگر بدهند، دست یکدیگر را محکم بفشارند و به پیش بروند؛ هم این ها، هم مردم باهم، هم مردم با مسئولین. این اتحاد و همدلی، علاج قطعی بسیاری از مشکلاتی است که در کشور وجود دارد (خطبه های نماز جمعه تهران ۱۳۹۰/۱۱/۱۴).

ما مطمئنیم که ساخت مستحکم نظام جمهوری اسلامی و اتحاد ملی و نزدیکی دل ها میان آحاد ملت، بزرگ ترین بازدارنده است. همه موظفند این ساخت استوار و مستحکم را حفظ کنند و استحکام بیشتری به آن ببخشند (بیانات در دانشگاه افسری امام علی ^(ع) ۱۳۹۰/۰۸/۱۹). امروز آن چیزی که دشمن را می ترساند، اتحاد ملت ایران است (بیانات در دیدار جمعی از اصناف: ۱۳۷۰/۰۴/۱۳). آن نظامی را دستگاه های استکبار می توانند جابه جا کنند که متکی به آحاد مردم نباشد. نظام جمهوری اسلامی متکی به ایمان های مردم، محبت های مردم و اراده های مردم است (بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش ۱۳۹۲/۱۱/۱۹). مردم، صمیمیت و همدلی، همبستگی ملی و مشارکت عمومی، اتحاد ملی و انسجام اسلامی، اقتدار ملی، ایمان همدلی و همبستگی شما مردم و چنگ زدن شما به ریسمان الهی و ایمان دینی، مهم ترین سلاح ملت ایران است (بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۸۴/۰۱/۰۱).

دودسته کردن مردم، جدا کردن مردم، شعارهای تفرقه انگیز دادن میان مردم به هر عنوانی خطا است؛ این بر ضد منافع ملت ایران و بر ضد آرمانه ای ملت ایران است (بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۳/۱۰/۱۷). در مسائل جهانی هم از کشور باید صدای واحدی شنیده بشود؛ این را همه ی مسئولان محترم کشور توجّه کنند؛ در مسائل مهم بین المللی، یک صدای واحد قوی باید از داخل کشور شنیده بشود؛ صداهای گوناگون از مسئولین شنیده نشود. حالا ممکن است فلان نویسنده یا فلان کسی که در فضای مجازی کار می کند، عقیده ی دیگری داشته باشد، اهمیت ندارد؛ مسئولان کشور باید

حرف واحدی بزنند، صدای واحدی داشته باشند (بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی ^(ره) ۱۳۹۴/۰۳/۱۴).

آرمان‌های ملی، اهداف انقلاب اسلامی، اتکای نظام اسلامی به مردم، حضور مردم در صحنه، حمایت مردم از نظام اسلامی همه‌ی آرمانه‌ای این ملت و انقلاب را می‌شود با پشتیبانی این مردم مؤمن و غیور به نتیجه رساند (بیانات در دیدار مردم دامغان ۱۳۸۵/۰۸/۱۹).

وحدتتان را قدر بدانید. این اتحاد برای این کشور، اتحاد بسیار پرشکوه و پربرکتی است (بیانات در جمع مردم استان کردستان ۱۳۸۸/۰۲/۲۲) «حضور مردم در صحنه، همبستگی ملی و مشارکت عمومی، وحدت، اتحاد ملی و انسجام اسلامی، آمادگی برابر دشمن، مبارزه با توطئه دشمن هر جلوه‌ی همبستگی و حضور شما مردم، یک سپر دفاعی در مقابل شما از هجوم دشمن به وجود می‌آورد (بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۸۲/۱۰/۱۸)».

معظم له در خصوص حضور و نقش مردم در غلبه بحران‌ها می‌فرمایند برای این ملت، وحدت، از همه چیز واجب‌تر است. اتحاد و اتفاق، این ملت را در بحران‌های سخت نجات داده است (بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم رضوی ۱۳۷۵/۰۱/۰۴). با انسجام و اتحاد کلمه و همدلی، کشور در سیاست خارجی و مسائل جهانی عزت و هیبت پیدا می‌کند؛ و در اجرای مقررات و سیاست‌های لازم در داخل، قدرت می‌یابد؛ بنابراین انسجام و وحدت و همدلی و همفکری، بسیار مهم است (بیانات در دیدار نمایندگان مجلس ۱۳۸۴/۰۸/۰۳).

قدرت دفاعی و نظامی

کار ویژه‌های نیروهای مسلح به‌عنوان میراث توانمند انقلاب اسلامی و نقش آن در تأمین امنیت ملی و فراملی، از دفاع مقدس تا جبهه مقاومت بر کسی پوشیده نیست و به اذعان بسیاری از کارشناسان نظامی جهان، قدرت نظامی ایران در حفظ و تأمین امنیت منطقه تحسین‌برانگیز است، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان بازوی قدرتمند ولایت، پاسدار حفظ دستاوردهای نظام و کارگزار اصلی استقرار امنیت داخلی و مرزهای

کشورند. در همین راستا مقام معظم رهبری نیروهای مسلح را از جمله مهم‌ترین «حصارهای امنیت رعیت می‌دانند (بیانات در دیدار با فرماندهان و کارکنان ارتش، ۱۳۹۶/۰۱/۳۰)». از دیدگاه مقام معظم رهبری پیشرفت‌های نظامی مرتبط با اقتدار و امنیت ملی است؛ و افزایش قدرت دفاعی و نظامی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران را افزایش می‌دهد. «پیشرفت در عرصه نظامی، آمادگی نظامی، ارتش جمهوری اسلامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروهای مسلح آنچه من تأکید می‌کنم این است که پیشرفته‌ای کشور در زمینه‌های تسلیحاتی و در زمینه‌های آمادگی‌های رزمی باید همچنان طریق پیشرفت را ادامه بدهد؛ دشمنان ما این را نمی‌خواهند (بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴/۰۱/۳۰)».

نیروهای مسلح، آمادگی نظامی، اقتدار نظامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ارتش جمهوری اسلامی، آمادگی برابر دشمن معنای این آیه «وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ» این است که غافلگیر نشوید؛ معنایش این است که اگر چنانچه دشمنی به شما حمله کرد، شما بر اثر کمبود امکانات، کمبود سلاح و مهمات، کمبود آمادگی، خسارت تحمل نکنید که خسارت شما خسارت ملت است، خسارت شما خسارت اسلام است (بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴/۰۱/۳۰).

«امروز یکی از ابزارهای فشار تبلیغاتی بر جمهوری اسلامی همین مسئله است مسئله‌ی موشک‌ها، مسئله‌ی پهپادها، مسئله‌ی امکانات نظامی و همین چیزهایی که باهنر جوانان ما در داخل کشور بدون کمک گرفتن از این‌و آن به وجود آمده است می‌خواهند این نباشد، می‌خواهند این را متوقف کنند (بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴/۰۱/۳۰)». ارتش و سپاه و بسیج و نیروی انتظامی و همه‌ی کسانی که در ارتباط با نیروهای مسلح هستند، این را وظیفه‌ی خود بدانند که حصار مستحکمی در مقابل توطئه‌های دشمنان و شرارت دشمنان علیه ملت ایران خواهند بود (بیانات در دانشگاه افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۲/۰۷/۱۳). یکی از اساسی‌ترین کارها همین است که ما ابزارهای دفاعی‌مان را تقویت بکنیم (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۵/۰۶/۰۳).

توان موشکی

رهبر انقلاب تأکید زیادی بر توسعه توان دفاعی نیروهای مسلح در جهت دفع تهدیدات و ایجاد بازدارندگی دارند و می‌فرمایند یک روزی بود که این کشور همین تهران که شما حالا بحمدالله با خیال راحت و با امنیت [در آن] رفت‌وآمد می‌کنید زیر موشک‌های صدام بود؛ خیلی از شماها شاید آن وقت در دنیا نبودید. ما هیچ وسیله‌ی دفاع نداشتیم، [درحالی‌که] همه به صدام کمک می‌کردند؛ آمریکا برای همین موشک‌ها و برای ابزارهای دفاعی و حتی برای نقشه‌ی میدان جنگ به صدام کمک می‌کرد؛ ماهواره‌هایش و دیگران کمک می‌کردند. فرانسه کمک می‌کرد؛ فرانسه، هم موشک می‌داد، هم هواپیما می‌داد. آلمان کمک می‌کرد؛ مواد شیمیایی می‌داد. میدانید در موارد زیادی لشکر صدام کار شیمیایی کردند. ما چقدر جانباز شیمیایی داریم، چقدر از آن‌ها از دنیا رفتند! موادم را آلمان به این‌ها می‌داد. آلمان مواد شیمیایی در اختیار این‌ها می‌گذاشت که این‌ها بمب شیمیایی درست کنند. حتی گاهی شاید بمب شیمیایی هم بهشان می‌داد؛ همه کمک کردند؛ ما دست‌خالی بودیم، وسیله‌ای نداشتیم؛ [لذا] به فکر افتادیم که باید خب وسیله‌ی دفاعی درست کنیم. شروع کردیم؛ از صفر درواقع شروع کردیم. من اگر بگویم به شما و تصویر کنم که حالا متأسفانه وقت نیست که اولین چیزی که ما توانستیم پرتاب کنیم که بردش هم حدود بیست کیلومتر بود چه بود، ممکن است خنده‌تان بگیرد! [وسیله‌ای] مثل یک ناودان درست کرده بودند که ما مثلاً فرض کنید بتوانیم موشک آرپی‌جی را با یک‌شکلی از روی این ناودان پرتاب کنیم که مثلاً حدود پانزده کیلومتر یا بیست کیلومتر هم برود؛ این جوری شروع شد. بعد توانستیم توانایی‌ها را بیشتر کنیم. وقتی توانایی‌هایمان زیاد شد و دشمن دید که ما می‌توانیم مقابله‌به‌مثل کنیم، متوقف شد؛ این تجربه‌ی ما است. ما اگر چنانچه قدرت دفاعی خودمان را افزایش ندهیم، دشمنان ما جری خواهند شد، گستاخ خواهند شد، تشویق خواهند شد به اینکه به ما حمله کنند. باید قدرت دفاعی ما جوری باشد که دشمن تشویق نشود به یک اقدام و به دست از پا خطا کردن (بیانات در دیدار نخبگان جوان علمی ۱۳۹۶/۰۷/۲۶).

ما باید نیروهای مسلح خودمان را هرچه بیشتر و باکیفیت‌تر و عمیق‌تر تقویت کنیم و این کار را خواهیم کرد. ابرقدرت‌ها و امروز به‌طور مشخص آمریکا به این اکتفا

نمی‌کنند که حول و حوش خانه‌ی خود، در گراندادا و پاناما و امثال آن دخالت کنند؛ دخالت را به مناطق دوردستی مثل خلیج فارس هم کشاندند؛ اگرچه این اولین بارشان نبود. اولین باری که دخالت نظامی در این مناطق انجام گرفت، سال ۱۳۵۹ بود که نیروهای امریکا به فرمان رئیس‌جمهور دمکرات، به قصد این که خود را به تهران برسانند، به طیس حمله‌ی نظامی کردند. البته از همان نیمه‌ی راه، جسدهای سیاه شده و جزاله شده‌شان برگشت.

عجیب است! کشور عزیز و ملت بزرگ و منطقه‌ی تاریخی ما، آزمایشگاه چه تجربه‌های بزرگی است. اتفاقاً اولین باری هم که آمریکایی‌ها، دخالت مستقیمی در اجرای یک کودتای نظامی در یک کشور کردند، در ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ بود که آن کودتای ننگین را مستقیماً با پول و عوامل و نقشه و نیروهای نظامی و شبه‌نظامی‌شان در تهران به راه انداختند. متأسفانه در آن روز، غفلت‌ها موجب شد که توطئه‌ی آمریکایی‌ها به نتیجه برسد؛ اما تمام شد و انقلاب اسلامی، در همه‌ی این تجاوزها و پروپی‌ها و خباثت‌های نسبت به ایران را روی دشمنان بسته است و شجاعت و کارایی‌های شما و حضور ملت، باید برای همیشه این در را بسته بدارد. این‌ها آمدند، خلیج فارس را هم مشمول تجاوزها و دخالت‌ها و کارهای غلط و ناشایست خودشان کردند. ما با این تجربه و تجربه‌های دیگر، لازم است نیروهای مسلح را تقویت کنیم؛ تقویت با ابزار مدرن و پیشرفته، تقویت با نگهداری و خودکفایی، تقویت با سازندگی‌ها در درون نیروهای نظامی و سازمان صنایع دفاع، تقویت بادنش کاری که شما در اینجا می‌کنید تقویت باتجربه و آزمایش و تمرین دائمی و مستمر، تقویت بالیمان که پشتوانه‌ی همه‌ی آن‌هاست (بیانات در مراسم فارغ‌التحصیلی و اخذ سردوشی در دانشگاه هوایی ۱۳۶۹/۰۸/۲۸)

«یقیناً پایه‌ی اقتدار نظامی هر کشور، می‌تواند نمایشگر توانایی‌های عمومی و بین‌المللی آن کشور باشد (بیانات در هشتمین مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش ۱۳۹۳/۰۸/۲۶). گر بخواهیم مسلمان زندگی کنیم، باید قدرتمند باشیم تا بتوانیم از خودمان و از هدف و عقایدمان در مقابل دشمن دفاع کنیم. باید قدرتمند باشیم تا بتوانیم از حقوق کشورمان، از حقوق ملتمان به‌عنوان یک ملت از حقوق خودمان دفاع کنیم؛ ما دنبال این هستیم (دیدار مردم مازندران در سالگرد

حماسه شش بهمن ۱۳۸۸/۱۱/۰۶»

«یک ملت با داشتن مردان و جوانان مسلح و سربازان شجاع و رشیدی که دل‌های آن‌ها با نور ایمان روشن است و اراده‌های آن‌ها با قدرت و صلابت ایمان مستحکم است، دارای اقتداری است که نظیر آن را در سراسر جهان بلکه در سراسر تاریخ کمتر می‌توان پیدا کرد (بیانات در دانشگاه افسری امام علی ^(ع) ۱۳۸۷/۰۷/۲۸)»

نیروی مسلح، دژ امنیت ملی است. این دژ، اگر قدرتمندانه چه از لحاظ تجهیزات و چه از لحاظ روحیه خود را سربلند و استوار بدارد، ملت احساس امنیت و آرامش خواهد کرد (بیانات در مراسم نظامی مشترک یگان‌های نیروهای مسلح استان فارس ۱۳۸۷/۰۲/۱۲).

«قدرت نظامی، مایه‌ی اقتدار است. می‌بینید، درباره‌ی مسائل موشکی چه جنجالی در دنیا راه می‌اندازند که ایران موشک دارد، ایران موشک دقیق دارد. بله ما موشک داریم، موشک دقیق [هم] داریم؛ موشک ما هدف را از فاصله‌ی چند هزار کیلومتری با فاصله‌ی چند متری قادر است بزند؛ این را با قدرت به دست آوردیم، با قدرت حفظ می‌کنیم، با قدرت افزایش خواهیم داد؛ ان شاء الله. با این هم چون مایه‌ی اقتدار کشور است مخالفند، با آن دعا دارند، غیظ و غضب دارند. می‌بینید چه می‌کنند در دنیا (بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین ^(ع) ۱۳۹۶/۰۲/۰۲). مظهر قدرت دفاعی یک کشور نیروهای مسلح می‌باشد (بیانات در دانشگاه امام علی ^(ع) ۱۳۸۴/۰۶/۰۷). علت اینکه امروز ارتش ما، سپاه ما، نیروهای مسلح ما در بین مردم محبوبیت دارند هم همین است: مردم می‌بینند این‌ها مثل خودشان فکر می‌کنند، مثل خودشان عمل می‌کنند، اعتقاداتی مشابه اعتقادات خودشان دارند، برای همان چیزهایی دل می‌سوزانند که مردم دل می‌سوزانند؛ این، ارتباط بین مردم و نیروهای مسلح را افزایش می‌دهد (بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴/۰۱/۳۰)»

«این ملت، بیدار است. این ملت، پُرانگیزه است. این ملت، خسته نیست. آن کسانی که به تبع از تبلیغات دشمنان، ترویج می‌کنند که این ملت خسته است، بی‌نشاط است، خودشان خسته‌اند، خودشان بی‌نشاطند! تعمیم می‌دهند، قیاس به نفس می‌کنند. این ملتی که بعد از یک شب احیاء، با آن هیجان، با آن شور و نشاط، از همه‌ی قشرهای مردم

زن و مرد و پیر و جوان وارد خیابان‌ها می‌شوند و آن راه‌پیمایی را به راه می‌اندازند، این ملت خسته نیست، نومید نیست. این ملت میدان کار را میدان مسابقه می‌داند، معنویت او روز به روز بحمدالله بیشتر است. هر سال معنویت مردم ما و صفای آن‌ها در ماه رمضان بیشتر است؛ این معنایش این است که ملت ایران به رغم آنف سیاست‌هایی که انسان‌ها را می‌خواهند از معنویت دور کنند، به معنویت پایبند است، ایستاده است و در مقابل دنیای رونده‌ی به سمت فساد و انحطاط معنوی ایستاده است؛ و عامل این همه تلاش در سرتاسر کشور، عمدتاً جوان‌های این کشورند؛ و این یک سرمایه‌ی معنوی بی‌بدیلی است که جوان‌های کشور، روح معنویت در وجودشان باشد و این نگه‌دارنده‌ی هویت و استقلال و عزت و عظمت کشور است (بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها ۱۳۹۷/۰۳/۲۰). «در معرکه‌ی عظیم دفاع مقدس، در این قیامت کبرا، نیروی عظیم ملت ایران، نیروی ایمان، نیروی مقاومت، نیروی اعتماد به خدا، نیروی متکی به روح‌الله و در صدر همه‌ی آن‌ها نیروهای مسلح نظام جمهوری اسلامی ایران قیام کردند. قیام الله یعنی این. اَن تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنًی و فُرَادًی (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش ۱۳۹۵/۰۷/۰۷)».

رهبری و ولایت فقیه

امام خمینی (رحمه‌الله علیه) در ۲۸ شهریور ۱۳۵۸ در جمع افسران، همافران، درجه‌داران و پرسنل غیرنظامی پایگاه هشتم نکاء نیروی مستقر در اصفهان، در شهر قم ا می‌فرمایند: من به همه ملت، به همه قوای انتظامی، اطمینان می‌دهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت فقیه باشد، آسیبی بر این مملکت نخواهد وارد شد. گویندگان نویسندگان نترسند از حکومت اسلامی و نترسند از ولایت فقیه، ولایت فقیه آن‌طور که اسلام مقرر فرموده است و ائمه ما نصب فرموده‌اند به کسی صدمه وارد نمی‌کند، دیکتاتوری به وجود نمی‌آورد، کاری که برخلاف مصالح مملکت است انجام نمی‌دهد (امام خمینی (رحمه‌الله علیه): صحیفه امام، جلد ۱۰، ص ۵۸).

رهبری و ولایت فقیه جامع‌الشرايط، تداوم‌بخش نبوت پیامبر (ص) و امامت ائمه معصومین (ع) و ضامن حاکمیت و اجرای احکام الهی است. مقام معظم رهبری در خصوص

پیوند میان ملت و رهبر و حفظ امنیت ملی می‌فرمایند: «تا وقتی که این اصل نورانی (ولایت فقیه) در قانون اساسی هست و این ملت از بن دندان به اسلام عقیده دارند، توطئه‌های این‌ها ممکن است برای مردم دردسر درست کند، اما نخواهد توانست این بنای مستحکم را متزلزل کند (بیانات، ۱۳۷۹/۰۲/۲۳)» در جامعه‌ی اسلامی، کلمه‌ی ولایت به حکومت اطلاق می‌شود و رابطه‌ی بین ولی و مردم، یک رابطه‌ی ولایتی است و ارتباط و اتصال آن‌ها، غیرقابل انفکاک می‌باشد و تمام اجزای این جامعه، با یکدیگر متصل‌اند و از هم جدا نیستند (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۶۹/۰۴/۲۰).

وظایف رهبری

مسئولیت رهبری در نظام جمهوری اسلامی این است که مراقب باشد نگذارد جهت‌گیری نظام اسلامی تغییر کند و از سمت هدف‌ها منحرف شود. دست‌اندرکاران اجرایی کشور در بخش‌های مختلف، هر کدام وظایفی دارند. ما باید نگذاریم نظام جمهوری اسلامی از این جهت‌گیری زاویه پیدا کند و منحرف شود. خدا و مردم و اراده‌ی مردم هم مورد اتکاء است. در درجه‌ی اول هدایت و دستگیری الهی و بعد عواطف پُرشور مردم به ما نوید می‌دهد که می‌توانیم در این راه پیش برویم. (بیانات در دیدار مردم شهرستان جیرفت ۱۳۷۴/۰۲/۱۷) مهم‌ترین وظیفه‌ی رهبری در قانون اساسی، تنظیم سیاست‌های کلی است (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان قزوین ۱۳۸۹/۰۹/۲۶). وظایف و مسؤولیت‌های رهبری، همان چیزی است که در قانون اساسی آمده است رهبری، سیاست‌گذار کلی نظام محسوب می‌شود؛ یعنی همه قوای سه‌گانه باید در چارچوب سیاست‌های رهبری برنامه‌ریزی کنند و سیاست‌های اجرایی خودشان را تنظیم نمایند. حرکت و قواره‌ی کلی نظام باید در چارچوب سیاست‌هایی باشد که رهبری معین می‌کند. این مهم‌ترین مسؤولیت رهبری است. البته در قانون اساسی مسؤولیت‌های دیگری هم وجود دارد که اگر مراجعه کنید و من توصیه می‌کنم مراجعه کنید - آن‌ها را مشاهده خواهید کرد (بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر ۱۳۷۹/۱۲/۲۲). رهبری مسؤولیت دارد. مسؤولیت رهبری حفظ نظام و انقلاب است (بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۹/۰۴/۱۹).

یکپارچگی سیاسی

«مؤلفه مهم دیگر در عرصه‌ی صیانت از امنیت و اقتدار ملی، حفظ یکپارچگی سیاسی نظام جمهوری اسلامی ایران است. قدرت سیاسی یک کشور به‌منزله یک ماشین است که تک‌تک ارکان حکومت، اجزاء و قطعات مختلف این ماشین را تشکیل می‌دهند، بنابراین کاملاً بدیهی است که ضعف، فتور و نقص در عملکرد هر کدام از اجزاء، کارکرد سایر اجزاء را نیز دچار اختلال و درنهایت بلااثر خواهد نمود؛ بنابراین همه‌ی ارکان حاکمیت در کنار حمایت ملی و گسترده ملت باید به معنی واقعی کلمه «یَدِ واحده» باشند. هرگونه تزلزل در هریک از ارکان حکومت می‌تواند به تحلیل و تهدید قدرت سیاسی نظام و باز شدن راه سلطه و نفوذ بیگانگان منجر شود. وقتی که در یک کشور، توسعه‌ی سازندگی و زیرساخت‌های اقتصادی، صحیح و مستحکم بنا می‌شود و حرکت سازندگی در کشور به معنای واقعی کلمه به وجود می‌آید؛ کشور از اعتلای سیاسی هم در داخل و خارج برخوردار می‌شود (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و هیئت‌وزیران ۱۳۷۵/۰۶/۰۸). ملت ایران با حرکت روشن‌بینانه، مجدانه، مستمر و مستقیم خود از لحاظ «علمی، اجتماعی، آبروی سیاسی و عزت ملی» به جایگاهی برتر از گذشته رسیده است. (دیدار جمعی از منتخبان مردم، علما و مسئولان استان کردستان با رهبر انقلاب ۱۳۹۰/۰۲/۱۹).

آرامش سیاسی

امام خامنه‌ای در مورد حاکمیت آرامش سیاسی در کشور می‌فرمایند یک خصوصیت دیگری که مهم و قابل توجه است و باید واقعاً خدا را شکر کنیم، امنیت و آرامش فضای انتخابات بود؛ حتی در آنجاهایی که انگیزه‌های اختلاف وجود دارد؛ مثل مواردی که قومیت‌هایی هست، بین دو شهر اختلاف هست، بین دو شهر رقابت هست؛ از این قبیل در سراسر کشور داریم؛ هیچ‌جا حادثه‌ی تلخی اتفاق نیفتاد. حالا در شهرهای بزرگ و امثال این‌ها که واضح است، در گوشه‌کنار کشور هم همین‌جور بود؛ حادثه‌ای که فضای انتخابات را تلخ کند و خدای نکرده به جان افراد صدمه‌ای وارد بشود، اتفاق نیفتاد. امروز محیط اطراف ما را مشاهده کنید؛ در شرق ما، در غرب ما، در شمال ما، در جنوب ما

کشورها دچار ناامنی‌اند. نه اینکه [فقط] انتخابات آرام و سالم نمی‌توانند برگزار کنند؛ زندگی سالم و آرام هم ندارند؛ [فرد] از خانه که خارج می‌شود، نمی‌داند که به خانه برمی‌گردد یا نه. وضع ناامنی در کشورهای اطراف ما تقریباً این‌جوری است. در کشور ما بحمدالله انتخاباتی با این عظمت، با این شرکت وسیع اتفاق می‌افتد؛ در تهران مردم از ساعت هشت صبح تا دوی بعد از نیمه‌شب [رأی می‌دادند]؛ به من گزارش دادند در بعضی از حوزه‌های انتخاباتی در تهران، نه تا دوازده [بلکه] تا دوی بعد از نصف شب مردم می‌آمدند، رأی می‌دادند و می‌رفتند؛ باکمال آرامش، باکمال امنیت. این خیلی چیز مهمی است؛ این برای کشور یک موجودی (سرمایه) است، یک نعمت بزرگ الهی است برای یک کشور؛ این را باید قدر بدانیم. ما از کسانی که این امنیت را توانستند تأمین کنند برای ما از وزارت کشور تا نیروی انتظامی تا سپاه تا بسیج و دیگری که تأثیر در این معنا داشتند حقیقتاً بایستی تشکر کنیم (بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۴/۱۲/۲۰).

معظم له در بعد امنیت‌سازی منطقه‌ای ملت ایران می‌فرمایند این‌ها باید ملت ایران را خوب شناخته باشند. ملت ایران ملتی است که بیشترین قوام منطقه حساس خلیج فارس، به او و کشور اوست. آن روزی که ایران امنیت و آرامش داشته باشد کما این که بحمدالله همین‌طور بوده است و همین‌طور است و ان‌شاءالله در آینده هم خواهد بود منطقه روی آرامش خواهد دید. مگر این که آن‌ها برای خودشان دردسر درست کنند. در جاهای دیگر که به ما ربطی ندارد؛ اما چنانچه بخواهند ملت ایران را مورد تعرض قرار دهند، بدانند که منطقه بر دشمنان ملت ایران، بخصوص بر کسانی که در خانه‌های شیشه‌ای نشسته‌اند، به مراتب ناامن‌تر خواهد شد. به مراتب وضع برای آن‌ها سخت‌تر خواهد شد.

رهبر معظم انقلاب در خصوص درس گرفتن ملل دیگر از تجربه‌های امنیت ساز ملت ایران می‌فرمایند ملت ایران ملتی بزرگ و شجاع است؛ ملتی است که متکی و متوکل علی‌الله است. راه او هم راه روشنی است. راهش عبارت است از راه فراهم آوردن یک نظام انسانی سالم، مرفّه، آباد، امن و امان برای افراد این کشور تا برای ملت‌های دیگر الگو شود. دفاع این ملت برای ملت‌های دیگر، الگو و نمونه و اسوه بود و ان‌شاءالله دیگران

از آن درس گرفته باشند و ملت‌های مسلمان، آن وقتی که لازم است، بتوانند از خودشان دفاع کنند. امروز هم سازندگی این کشور برای ملت‌های دیگر الگوست و باید از آن درس بگیرند. متکی به خود شوند و کشورشان را بسازند. از دیگران احساس استغنا کنند و بی‌نیاز شوند.

ایجاد امنیت ایران برای خود و همسایگانش نیز همین‌طور است. ملت ایران بحمدالله در مسائل گوناگون، هر جا که حضور پیدا می‌کند، حضوری آرامش‌بخش و ضد تشنج است. هر جا که وارد شدیم، همین‌طور بوده است اعتمادی که بحمدالله دولت‌ها و ملت‌ها به دولت و ملت ایران می‌کنند که این هم از تفضلات الهی است. این‌ها برای ملت‌ها و دولت‌های دیگر الگوست. این به خاطر توکل و اعتماد به خداست. این هم راه روشن اوست (بیانات در دیدار جمعی از پاسداران ۱۳۷۵/۰۹/۲۴).

وحدت ملی

«وحدت ملی یک مسئله است که بحمدالله جمهوری اسلامی از اوّل انقلاب تا امروز از این امتیاز وحدت ملی برخوردار بوده لکن یک‌چیزی در کنار وحدت ملی وجود دارد و آن اتحاد و هم‌زبانی و همدلی مسئولین کشور است؛ این خیلی چیز مهمی است. منافات هم ندارد با اختلاف سلیقه‌ها، با اختلاف دیدگاه‌ها. خب بله هرکسی یک سلیقه‌ای دارد؛ ممکن است در فلان مسئله‌ی سیاسی، اقتصادی و غیره، جنابعالی نظری داشته باشید؛ برادران، دوستان، همکاران در دستگاه شما یا در دستگاه دیگر، نظر دیگری داشته باشد؛ این هیچ اشکالی ندارد. مهم این است که وحدت جهت، وحدت مسیر، وحدت هدف محفوظ بماند؛ آن است که شکل می‌دهد به اتحاد مسئولان و درنهایت، به اتحاد ملی؛ این خیلی چیز خوبی است (بیانات در دیدار نوروزی جمعی از مسئولان کشور ۱۳۹۵/۰۱/۱۸)»

مؤلفه دیگر، همسویی و همراهی وحدت ملی و یکپارچگی ملت با نظام سیاسی یکپارچه‌ی ملی است. اگر به دنبال امنیت پایدار برای ایران زیبا و عزیزمان هستیم، باید از هر سخن، عقیده و عملی که وحدت ملی کشور را در معرض آسیب و خدشه و نگرانی قرار دهد، بپرهیزیم. همه باید بدانیم که در کشتی واحدی نشسته‌ایم و هر رخنه و

سوراخی در اصلی‌ترین رکن آن که همانا وحدت و یکپارچگی ملت و نظام سیاسی است، به‌منزله‌ی سم مهلکی است که حیات همه سرنشینان را تهدید خواهد کرد. اختلاف در سلیقه‌ها، نظرات و دیدگاه‌ها نباید شیرازه وحدت ملی و یکپارچگی سیاسی نظام جمهوری اسلامی را در معرض فروپاشی قرار دهد. همه باید به دعوت آفریدگار بزرگ هستی لبیک بگوئیم و ندای «واعتصموا بحبل الله جميعاً» (قرآن کریم) را با گوش جان بشنویم و به آن تمسک جوئیم. همه با یک وطن، یک پرچم، یک دولت و یک رهبری در جهت صیانت از اقتدار و امنیت ملی باید برای حفظ وحدت ملی و روح همبستگی، تلاش کنیم و بدانیم سنت‌های آفرینش تغییرناپذیر است و نصرت الهی فقط درگرو حرکت در مسیر وحدت جامعه، حاصل خواهد شد. همه باید مراقبت کنیم و به هوش باشیم تا مبدا اختلافات سیاسی، مذهبی و قومی در این کشور پهناور بتواند قد علم کند و رکن رکن وحدت ملی را نشانه رود. همه باید بدانیم سیاست «تفرقه بینداز و حکومت کن» که از سوی استعمارگران مطرح می‌شود، منطقه مسلمان‌نشین خاورمیانه را به تلی از خاک و خون مبدل کرده است، یکایک ما می‌بایست از هر اقدام تفرقه‌انگیزی، جداً پرهیزیم. اگر یک نفر را از جبهه‌ی انقلاب اسلامی و ملت بزرگ ایران از دست بدهیم، یک رخنه خطرناک در وحدت ملی ما ایجاد خواهد شد. بر همه ما واجب است که از این دستاورد مهم ملی که همانا بازگشت نسبی سرمایه ارزشمند اعتماد به‌نظام و آینده کشور است، با تمام انگیزه و توان حفاظت و حمایت کنیم.

اعتماد عمومی مردم و دل‌بستگی و امید آنان به‌نظام جمهوری اسلامی و تجدید حیات سیاسی نظام، یقیناً فرصتی تاریخی و طلایی برای گذر از بحران‌های امنیتی منطقه‌ای و جهانی است.

مؤلفه مهم دیگر در عرصه‌ی صیانت از امنیت و اقتدار ملی، حفظ یکپارچگی سیاسی نظام جمهوری اسلامی ایران است. قدرت سیاسی یک کشور به‌منزله یک ماشین است که تک‌تک ارکان حکومت، اجزاء و قطعات مختلف این ماشین را تشکیل می‌دهند، بنابراین کاملاً بدیهی است که ضعف، فتور و نقص در عملکرد هر کدام از اجزاء، کارکرد سایر اجزاء را نیز دچار اختلال و درنهایت بلاثر خواهد نمود؛ بنابراین همه‌ی ارکان حاکمیت در کنار حمایت ملی و گسترده ملت باید به معنی واقعی کلمه «یَدِ واحده»

باشند (بیانات در دیدار مسئولان نظام ۱۳۹۶/۰۳/۲۲).

هویت ملی

از منظر امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) هویت ملی همان عزت ملی است؛ این یکی از آرمانه‌ای انقلاب است؛ این خیلی مهم است! عزت ملی یعنی احساس افتخار ملی که این احساس افتخار، ناشی از واقعیات باشد، ناشی از یک واقعیاتی در متن جامعه و بر روی زمین و نه متکی بر توهمات و تصورات؛ والا گاهی اوقات احساس افتخار به حکومت کیان و هخامنشیان و مانند این‌ها هم بود؛ این‌ها تصورات واهی و توهم است، افتخارآفرین نیست. عزت ملی یعنی احساس افتخار، متکی به واقعیات؛ این خیلی مهم است. این عزت ملی ازجمله‌ی چیزهایی است که اگر چنانچه در یک کشوری از بین رفت و نابود شد، هویت آن ملت نابود می‌شود؛ دیگر هیچ چیز گیر آن ملت نخواهد آمد (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان ۱۳۹۷/۰۳/۰۷).

رضایت‌مندی ملی

«از دیگر مؤلفه‌های امنیت ملی می‌توان به صورت خلاصه به رضایت‌مندی و مقبولیت ملی از حکومت و عوامل آن، بقاء، حفظ و افزایش قدرت نرم و سخت حکومت در سایه افزایش رضایت‌مندی ملی بدون توجه به دیدگاه‌های قومیتی، مذهبی (آزادی فعالیت اقلیت‌های مذهبی)، حفاظت از جان مردم در برابر مخاطرات داخلی و خارجی با ایجاد سازوکارهای مناسب، رشد و توسعه نظام اقتصادی و مقابله با تهدیدهای این حوزه با مشارکت دادن هر چه بیشتر بخش خصوصی و محدود کردن دولت‌ها به سیاست‌گذاری و نظارت، مشارکت سیاسی مردم در انتخاب مدیران عالی کشور و ایجاد نهادهای مردمی همچون شوراها، حفظ استقلال و حاکمیت کشور با اتخاذ سیاست‌های متناسب و متوازن در سیاست خارجی و روابط بین‌الملل و همچنین داشتن محیط‌زیست سالم اشاره نمود (به نقل از افخمی، ۱۳۹۶)»

اعتماد متقابل مردم و نظام

«وقتی یک رژیمی، یک نظامی از لحاظ گفتمان، از لحاظ منطق، در چشم مردم خودش ساقط بشود، دیگر امیدی به بقای این رژیم نیست. (خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۳۹۰/۱۱/۱۴)». نظام‌های دنیا سه گونه اداره می‌شوند: یک نوع نظام هم نظامی است که بامحبت و عطوفت مردم اداره می‌شود. باید مردم را مورد محبت و احترام قرارداد و به آن‌ها اعتنا کرد تا به دستگاه حاکمه وصل باشند و پشت سرش قرار گیرند. نظام ما تا حالا این گونه بوده است؛ بعد از این هم باید این طور باشد. بزرگ‌ترین بحران‌ها را هم همین عاطفه و محبت مردم از سر خواهد گذراند. یک وقت رئیس‌جمهور کشوری می‌خواست مشکلات سیاسی خودش را برای من تشریح کند. او می‌گفت که یکی از رؤسای جمهور گذشته‌ی ما شکر را یک قران گران کرد، علیه او کودتا شد و از بین رفت! من گفتم مشکل او این بوده که مردم را با خودش نداشته است. در مملکت ما، جنس‌های تثبیت شده گاهی قیمتشان ده برابر بالا می‌رود، اما آب هم از آب تکان نمی‌خورد؛ چون مردم پشت سر دستگاهند و به دستگاه اعتماد دارند. گفتم مردم وقتی که پشت سر دستگاهند، ما هم می‌آییم به آن‌ها می‌گوییم که مثلاً این جنس را قبلاً به این قیمت می‌دادیم، اما حالا می‌خواهیم گرانش کنیم؛ مردم قبول می‌کنند. پنج، شش سال قبل به مردم می‌گفتم که همه باید به عنوان جهاد مالی به جنگ کمک کنند؛ مردم هم مثل مور و ملخ به طرف بانک‌ها ریختند تا به حساب مالی شورای عالی پشتیبانی جنگ پول بریزند (بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۷۰/۰۵/۲۳). نظامی که بر پایه‌ی مردم بنیان‌گذاری نشده باشد، ماندنی نیست (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم سراسر کشور ۱۳۶۸/۱۰/۰۶)

«بر همه ما واجب است که از این دستاورد مهم ملی که همانا بازگشت نسبی سرمایه‌ی ارزشمند اعتماد به نظام و آینده کشور است، با تمام انگیزه و توان حفاظت و حمایت کنیم. اعتماد عمومی مردم و دل‌بستگی و امید آنان به نظام جمهوری اسلامی و تجدید حیات سیاسی نظام، یقیناً فرصتی تاریخی و طلایی برای گذر از بحران‌های امنیتی منطقه‌ای و جهانی است. بی‌شک نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در سایه‌ی حمایت و پشتیبانی مردم عزیزمان، احساس دلگرمی بیشتری خواهند کرد و

بی‌تردید شکست‌ناپذیری و نفوذناپذیری نیروهای نظامی کشور در گرو حمایت و اعتماد عمومی هرچه بیشتر مردم، بیش‌ازپیش میسر خواهد شد. تا من زنده هستم تا من مسئولیت دارم، به حول و قوه‌ی الهی نخواهم گذاشت این حرکت عظیم ملت به‌سوی آرمان‌ها ذره‌ای منحرف شود (بیانات در دیدار مردم استان فارس ۱۳۹۰/۰۲/۰۳).

نمودار مؤلفه‌های امنیت‌ساز سرمایه اجتماعی

دستاوردهای سرمایه اجتماعی امنیت ساز از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

دفاع همه جانبه در جنگ تحمیلی: «دفاع مقدس ما، دوران جنگ هشت ساله پرماجرای این کشور، داستان ایستادگی ملت ایران و ایستادگی جوانان ما در مقابل خباثت‌ها و دشمنی‌های کفر و استکبار جهانی است. درست است، در مقابل ما به‌ظاهر یک رژیم بعثی بود صدام بود و او هم عنصری بود به‌قدر کافی خبیث، به‌قدر کافی ضد بشریت و ضد انسانیت، اما فقط او نبود؛ آن چیزی که موجب شد این جنگ، هشت سال ادامه پیدا کند، عوامل پشت پرده‌ی استکبار جهانی بودند که او را تشویق می‌کردند، به او وعده می‌دادند، امکانات می‌دادند. آن وقتی که در این سرزمین‌های خوزستان که شما حالا بخشی از آن‌ها را مشاهده کردید دشمنان ما مجبور به عقب‌نشینی شدند، یک

دولت اروپایی به آن‌ها وسیله‌ای داد که بتوانند در دریا، خباثت و شیطنت و شرارت خودشان را ادامه بدهند؛ موشکی به آن‌ها دادند. نمی‌گذاشتند عملیاتی که در منطقه انجام می‌گیرد، سرنوشت جنگ را به انتها برساند؛ تشویقش می‌کردند؛ یعنی دست استکبار جهانی، دست همین دولت‌های اروپایی و دولت آمریکا، پشت رژیم خبیث معاند بعثی قرار داشت و او را به ادامه‌ی کار تشویق می‌کرد. نمی‌خواستند بگذارند جمهوری اسلامی از این حادثه‌ی بزرگ، پیروز و سربلند بیرون بیاید؛ می‌گفتند صریحاً (بیانات در یادمان شهدای شرق کارون ۱۳۹۳/۰۱/۰۶).

حضور مردم در دفاع مقدس

در معرکه‌ی عظیم دفاع مقدس، در این قیامت کبرا، نیروی عظیم ملت ایران، نیروی ایمان، نیروی مقاومت، نیروی اعتماد به خدا، نیروی متکی به روح‌الله و در صدر همه‌ی آن‌ها نیروهای مسلح نظام جمهوری اسلامی ایران قیام کردند. قیام‌الله یعنی این. آن تقوموا لله مثنی و فردی (بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش ۱۳۹۵/۰۷/۰۷). ایستادگی هشت‌ساله‌ی جمهوری اسلامی و ملت ایران در دفاع مقدس؛ چیز کوچکی نبود، حادثه‌ی بسیار مهمی بود. این نشان داد که توانایی‌های نظامی و امنیتی قدرت‌های مسلط بر عالم، قادر نیستند از ایستادگی یک ملت بکاهند یا به آن ضربه بزنند و این خواهد توانست خودش را بر آن‌ها تحمیل کند، کما اینکه تحمیل کرد (بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۳/۰۶/۱۳).

بسیج مردمی

اگر حضور بسیج مستضعفین در هشت سال دفاع مقدس نبود، امروز سرنوشت کشور چیز دیگری بود (بیانات در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور ۱۳۸۸/۰۹/۰۴).

اعتماد به نفس ملی

«ملت ایران روح اعتماد به نفس ملی را به وسیله‌ی هشت سال دفاع قدرتمندانه توانست در خود تقویت کند، توانست استعدادها را در خود شکوفا کند، توانست ظرفیت‌های ناشناخته‌ی خود را بشناسد (خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۸/۰۶/۲۹).

حضور کارگران در صحنه‌های انقلاب

«جامعه کارگری ما در امتحان بزرگ دوران انقلاب و دوران دفاع مقدس نشان داد که از بن دندان دارای وجدان دینی و ملی است (بیانات در دیدار کارگران و کارآفرینان ۱۳۸۷/۰۲/۰۴)» دوران دفاع مقدس برای ملت ما ظرفیت و موقعیتی بود که این ملت بتواند اعماق جوهره‌ی خودش را در ابعاد مختلف نشان دهد و نشان داد (بیانات در دیدار جمعی از پیشکسوتان جهاد و شهادت و خاطره‌گویان دفتر ادبیات و هنر مقاومت ۱۳۸۴/۰۶/۳۱).

وحدت کلمه، در دفاع مقدس

«ملت ایران به برکت وحدت کلمه، هم در جنگ، هم در بسیج نیروها برای میدان‌های دفاع مقدس، هم در همه‌ی میدان‌های گوناگونی که برای این ملت مطرح بود و هم در خود انقلاب، پیروز شد (بیانات در دیدار مردم کرج ۱۳۷۶/۰۷/۲۴)»

جبهه مقاومت

ساعاتی پس از یورش غرورآفرین موشکی سپاه پاسداران به مراکز تجمع داعش در دیرالزور سوریه، حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی در دیداری صمیمانه با جمعی از سرداران و فرماندهان سپاه، با قدردانی از تلاش‌های سپاه در عرصه‌ی موشکی فرمودند: کارتان خیلی عالی بود، خداوند از شماها قبول کند. این، عبادت ماه رمضان است. «هر چه می‌توانید روی موشک کار کنید؛ ببینید دشمن چقدر روی موشک حساس است، پس بدانید که چقدر کارتان مهم است. همگی می‌توانید و تا می‌توانید و امکان دارید کار کنید؛ دشمن باید سیلی بخورد (دیدار جمعی از فرماندهان سپاه با رهبر انقلاب پس از عملیات موشکی لیلۃ‌القدر ۱۳۹۶/۰۴/۱۴)».

امنیت‌سازی مردم در صحنه‌های دفاع از انقلاب

حماسه نهم دی

«دشمنان در سال ۸۸ خطا کردند و آن فتنه را راه انداختند و کار را به جاهایی رساندند که به خیال خودشان جاهای بسیار باریک و حسّاس و دقیقی بود، [اما] ناگهان حرکت

عمومی نهم دی همه را مبهوت کرد (بیانات: دیدار مردم قم ۱۳۹۵/۱۰/۱۹). «نوزدهم دی را شما زنده نگه داشتید، بیست و نهم بهمن را زنده نگه داشتید، بیست و دوم بهمن را زنده نگه داشتید، نهم دی را با انگیزه‌های مشخص زنده نگه داشتید؛ این یک حرکت مجاهدت آمیز در مقابل دشمنان است، آن‌ها می‌خواهند حقایق انقلاب تحریف بشود، به دست فراموشی سپرده بشود؛ پول خرج می‌کنند، کاردارند می‌کنند (بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۳/۱۰/۱۷).»

یوم‌الله ۲۲ بهمن

«میلیون‌ها مردم هر سال ۲۲ بهمن در سرتاسر کشور به خیابان‌ها می‌آیند؛ آن‌ها عید انقلاب و سالروز انقلاب و یادبود انقلاب را اعلام می‌کنند، معنایش این است که انقلاب، قائم به ایمان‌های آحاد مردم است. (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی ۱۳۸۸/۱۰/۲۹).» «حضور پر عظمت و پر معنای ملت هوشیار ما در ۲۲ بهمن، سرمای بی‌سابقه امسال و نیز جنگ روانی دشمن و تهدیدهای سخیف او را شکست داد، گرمی دل‌ها و روحیه‌ها و ایمان‌ها، چهره‌ی جوان و پرانگیزه‌ای ملت ما را به نمایش گذاشت و شعارهای پرمغز و پر مضمون آنان، عزت و وحدت ملی را تثبیت کرد، این روحیه و این اتحاد و این ایمان همان گوهر گران‌بهایی است که ملت را تسخیرناپذیر می‌سازد (تجلیل از حماسه پرشکوه ملت ایران در ۲۲ بهمن ۱۳۸۳/۱۱/۲۴).»

روز جهانی قدس

روز قدس یکی از آن جلوه‌های حقیقی اتحاد و انسجام دنیای اسلام است (خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۷/۰۷/۱۰). روز جهانی قدس روز فریاد و مقاومت امت اسلامی در مقابل سیاست‌های تفرقه‌انگیز است روز جهانی قدس روز اعلام مخالفت امت اسلامی با ظلم و بی‌عدالتی صهیونیست‌ها و حامیان‌شان است.... ما ایمان داریم که اسلام سرانجام فلسطین را نجات داده و قدس عزیز را از دست متجاوزین پس خواهد گرفت در روز قدس ملت ما به یاد آینده می‌افتد و همت در خود ذخیره می‌کند و به حرکت درمی‌آید و راه را به سوی آینده باز می‌کند.... محو اسرائیل از منطقه، موضوع همیشگی جمهوری اسلامی ایران است همه کشورهای اسلامی باید دست در دست یکدیگر در مقابل

صهیونیسم غاصب و متجاوز بایستند دفاع از ملت مظلوم فلسطین و قیام شجاعانه و مظلومانه آنان وظیفه اسلامی همه ماست. فلسطین، مسئله اول جهان اسلام است ... پیروزی ملت فلسطین در بازگرداندن حق خود، دشوارتر نیست از پیروزی‌ای که ملت ایران در ایجاد جمهوری اسلامی در ایران داشت ... مسئله غزه مسئله یک‌تکه سرزمین نیست؛ مسئله فلسطین فقط مسئله جغرافیا نیست؛ مسئله بشریت است؛ مسئله انسانیت است ما در جمهوری اسلامی مسئله فلسطین برایمان یک مسئله تاکتیکی نیست، یک استراتژی سیاسی هم نیست، مسئله عقیده است، مسئله دل است، مسئله ایمان است ... همه دنیای اسلام از روز قدسی که امام بزرگوار در جمعه آخر ماه رمضان هر سال معین کردند، استقبال می‌کنند اگر اسرائیل وارد جنگ شود؛ حیف و تل‌آویو را با خاک یکسان می‌کنیم فلسطین، فلسطین از بحر تا نهر است نه حتی یک وجب کمتر. (به نقل از خبرگزاری دانشجویان ایران/ ایسنا)

اتکای نظام اسلامی به مردم

وقتی ملت سست شد، کشور بی‌دفاع می‌شود؛ وقتی ملت در صحنه نبود، مسئولین تنها می‌مانند. (بیانات در دیدار مردم آذربایجان ۱۳۹۰/۱۱/۲۶). مردم در همه‌ی مراحل این انقلاب نشان دادند که از ماها جلو هستند. (بیانات در دیدار مسئولین اجرایی استان کرمانشاه ۱۳۹۰/۰۷/۲۸). آگاهی مردم، بصیرت مردم، احساس مسئولیت مردم در قبال نظام اسلامی، حقیقتاً بی‌نظیر است (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۱۲/۰۶). جمهوری اسلامی متکی به دل‌های میلیون‌ها انسان است. وقتی صدای واحدی از حنجره‌ی ده‌ها میلیون انسان با قدرت ادا می‌شود، این سخن قابل محو شدن نیست؛ امواج این سخن در دنیا باقی می‌ماند و ماندگار می‌شود (بیانات در دیدار دست‌اندرکاران ساخت ناوشکن جماران ۱۳۸۸/۱۱/۳۰). نظامی که متکی به مردم است، مخالفینش هرچه از لحاظ امنیتی و نظامی و ثروت و اقتصاد و ... قوی‌تر باشند، نمی‌توانند این نظام را متزلزل کنند. (بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی ۱۳۸۸/۱۰/۲۹)

نقش سرمایه اجتماعی در بلایای طبیعی

بلایای طبیعی کشور: «ملت ما خوشبختانه ملت یکپارچه‌ای هم هست؛ شما ملاحظه کنید، این قضیه‌ی سیل که اتفاق افتاد، کسی هم خیلی دعوت نکرد مردم را؛ ما یک وقتی در قضایای گوناگون اصرار می‌کنیم، دنبال می‌کنیم، مردم را دعوت می‌کنیم، این دفعه اصلاً نیازی به این نبود مردم خودشان مثل سیل به سراغ سیل زده‌ها رفتند. حادثه‌ای که امروز در کشور اتفاق افتاده در مقابل تهاجم این بلای طبیعی که سیل یک بلای طبیعی بود خود این حادثه یک حادثه‌ی عظیمی است، حادثه‌ی مهمی است، بیش از حادثه‌ی سیل اهمیت دارد. جوان‌ها از همه‌ی اطراف کشور راه افتادند رفتند، با محلی‌ها و جوان‌های محلی همکاری کردند، کمک کردند، اموالی که اهدا کردند، کمکی که اهدا کردند، کمک جسمی‌ای که اهدا کردند، این‌ها خب چیزهای مهمی است؛ این حوادث در کشور وجود دارد و همه‌ی این‌ها نویددهنده‌ی یک آینده‌ی خوب است. دشمنان البته این را نمی‌توانند ببینند و دارند تلاش خودشان را می‌کنند. من آن روز گفتم که این تلاش‌های دشمن درواقع آخرین نفس‌های دشمنی دشمن است (بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن ۱۳۹۸/۰۱/۲۶).»

نتیجه‌گیری

چهل سال پیش معمار کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (رحمه‌الله علیه) در یک سخنرانی آتشین و معنادار فرمودند «من دولت تعیین می‌کنم، من تو دهن این دولت می‌زنم، ... من به پشتیبانی این ملت دولت تعیین می‌کنم»، (امام خمینی ^(ره)، روز ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ در بهشت‌زهرا، خبرگزاری فارس) و حدود سی سال بعد رهبر معظم انقلاب در جمله‌ای زیبا، ماهیت جمهوری اسلامی را با هویت ملت ایران گره زده و فرمودند «جمهوری اسلامی هویتی غیر از هویت مردم و ایمان مردم و عزم مردم ندارد. (بیانات دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن ۱۳۸۸/۱۱/۰۶)» این بیانات نشان می‌دهند که امامین انقلاب ارزش و اهمیت بالایی به سرمایه اجتماعی (امت) قائل‌اند. به تعبیری برای حرکت به سمت تشکیل تمدن اسلامی سرمایه اجتماعی (مردم) و مدیریت آن (رهبری) محور اصلی هستند. بیانات امامین انقلاب در طول چهل سال اخیر گواه

صادق این مدعاست تاریخ انقلاب اسلامی و تجارب به‌دست‌آمده نشان می‌دهد نظام جمهوری اسلامی با بهره‌گیری از سرمایه‌های عظیم اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، نظامی و معنوی با اقتدار کامل از گردنه‌ها و پیچ‌های تاریخی عبور کرده است مدیریت و فرماندهی امامین انقلاب (ولایت فقیه) که خود موتور محرکه سرمایه اجتماعی است موجب تقویت و استحکام بنیادهای سرمایه اجتماعی امنیت ساز شده است. پژوهش حاضر نشان می‌دهد، عناوین متعددی از نقش سرمایه اجتماعی در ایجاد زیرساخت‌های امنیتی و تداوم و پایداری آن در کشور وجود دارد که به مواردی از آن اشاره می‌گردد.

- ✓ قیام عظیم مردم و پیروزی انقلاب اسلامی به‌عنوان نقطه عطف نماد سرمایه اجتماعی؛
- ✓ برقراری امنیت و تأمین نظام نوپای اسلامی در سال‌های اول انقلاب؛
- ✓ هشت سال دفاع مقدس در برابر یورش همه‌جانبه دنیای استکباری؛
- ✓ سازندگی و آبادانی خرابی‌های ناشی از جنگ تحمیلی؛
- ✓ توسعه در ابعاد گوناگون (علمی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و نظامی)؛
- ✓ غلبه بر بحران‌ها و ناکام گذاشتن فتنه‌های برانداز داخلی؛
- ✓ ناکام کردن دشمن در حوزه تهدیدات خارجی؛
- ✓ دفاع از مظلومان در سرتاسر گیتی (مردمان مظلوم فلسطین، لبنان، عراق، سوریه، یمن و ...)
- ✓ شکست دشمنان در جبهه‌های فرامرزی (جبهه مقاومت)؛
- ✓ صدور و گسترش ارزش‌های انقلاب به اقصی نقاط عالم؛
- ✓ تأمین امنیت ملی پایدار در تمام نقاط کشور پهناور ایران اسلامی.

کوتاه‌سخن آنکه، از نگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) امنیت ملی مفهومی چندوجهی و سیال است که دارای مؤلفه‌هایی مانند، استقلال و قدرت اقتصادی، اتحاد و همبستگی ملی، قدرت دفاعی و نظامی، رهبری و ولایت فقیه، گسترش و تعمیق معارف دینی، قانون‌گذاری و قانون‌مداری، مشارکت عمومی، حفظ یکپارچگی سیاسی نظامی جمهوری اسلامی ایران و همسویی و همراهی وحدت ملی و یکپارچگی ملت با نظام سیاسی یکپارچه ملی می‌باشد؛ که منجر به امنیت ملی در حوزه‌های مختلف شده است

در این پژوهش تلاش بر این بود که ضمن خوانش دوباره بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، سرمایه‌های عظیم اجتماعی جمهوری اسلامی ایران و جایگاه آن در شکل‌دهی امنیت پایدار در سطوح ملی و فراملی معرفی گردند. علاوه بر نتایج بالا اثبات می‌شود که با تحکیم و تقویت سرمایه‌های اجتماعی و مؤلفه‌های آن اعم از مشارکت، اعتماد و انسجام اجتماعی، ارتقای امنیت در سطح کشور تضمین می‌شود بنابراین سرمایه‌های اجتماعی بر امنیت ملی تأثیر مستقیم می‌گذارد.

پیشنهاها

- ✓ شناخت منابع عظیم مادی و معنوی سرمایه‌های اجتماعی؛
- ✓ مدیریت عقلانی سرمایه‌های اجتماعی در راستای نیل به اهداف و آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی؛
- ✓ تقویت مؤلفه‌های امنیت‌ساز سرمایه‌های اجتماعی؛
- ✓ تبعیت از ولایت فقیه به‌عنوان موتور محرکه مؤلفه‌های امنیت‌ساز؛
- ✓ گسترش عدالت و تعمیم آن در جامعه برای جلب اعتماد عمومی؛
- ✓ توجه قوای سه‌گانه به سرمایه‌های اجتماعی و پرهیز از دو قطبی‌سازی؛
- ✓ توانمندسازی صحیح سرمایه اجتماعی در راستای ارزش‌های انقلاب اسلامی؛
- ✓ ضرورت تحقیق و پژوهش علمی در جهت شناساندن جایگاه سرمایه اجتماعی برای تشکیل تمدن اسلامی.

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- بیانات در دیدار رئیس و اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۴/۱۲/۲۰.
- بیانات در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی دانشجویان دانشگاه های افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۲/۰۷/۱۳.
- احسان افخمی (۱۳۹۶)، «مؤلفه های امنیت ملی و جایگاه آن در مناظره های انتخاباتی»
- امام خمینی (رحمه الله علیه): صحیفه امام، جلد ۱۰، ص ۵۸.
- بیانات پیام به مناسبت آغاز به کار دهمین دوره مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۵/۰۳/۰۸.
- بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا (ع) ۱۳۷۹/۰۱/۰۶.
- بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم رضوی ۱۳۷۵/۰۱/۰۴.
- بیانات در جلسه پرسش و پاسخ دانشجویان دانشگاه صنعتی امیرکبیر ۱۳۷۹/۱۲/۲۲.
- بیانات در جمع مردم استان کردستان در میدان آزادی سنندج ۱۳۸۸/۰۲/۲۲.
- بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۲/۰۱/۰۱.
- بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۳/۰۱/۰۱.
- بیانات در دانشگاه افسری امام علی (ع) ۱۳۹۰/۰۸/۱۹.
- بیانات در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) ۱۳۹۶/۰۲/۰۲.
- بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی ۱۳۸۸/۱۰/۲۹.
- بیانات در دیدار اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی ۱۳۸۸/۱۰/۲۹.
- بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۱۲/۰۶.
- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۵/۰۵/۱۱.
- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم سراسر کشور ۱۳۶۸/۱۰/۰۶.
- بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۹۳/۰۶/۱۳.
- بیانات در دیدار بسیجیان ۱۳۹۵/۰۹/۰۳.
- بیانات در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور ۱۳۸۸/۰۹/۰۴.
- بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان و کارکنان ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴/۰۱/۳۰.
- بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه ها ۱۳۹۷/۰۳/۲۰.
- بیانات در دیدار جمعی از اصناف ۱۳۷۰/۰۴/۱۳.
- بیانات در دیدار جمعی از بسیجیان و فعالان طرح صالحین ۱۳۹۱/۰۹/۰۱.
- بیانات در دیدار جمعی از پاسداران ۱۳۷۵/۰۹/۲۴.
- بیانات در دیدار جمعی از پیشکسوتان جهاد و شهادت و خاطره گوینان دفتر ادبیات و هنر مقاومت ۱۳۸۴/۰۶/۳۱.

- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان ۱۳۹۷/۰۳/۰۷.
- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان قزوین ۱۳۸۹/۰۹/۲۶.
- بیانات در دیدار جمعی از فرماندهان سپاه با رهبر انقلاب پس از عملیات موشکی لیلۃالقدر ۱۳۹۶/۰۴/۱۴.
- بیانات در دیدار جمعی از منتخبان مردم، علما و مسئولان استان کردستان با رهبر انقلاب ۱۳۹۰/۰۲/۱۹.
- بیانات در دیدار دانشجویان ۱۳۹۱/۰۵/۱۶.
- بیانات در دیدار دست‌اندرکاران ساخت ناوشکن جماران ۱۳۸۸/۱۱/۳۰.
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۹۵/۰۶/۰۳.
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت ۱۳۸۵/۰۶/۰۶.
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و هیئت‌وزیران ۱۳۷۵/۰۶/۰۸.
- بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۸۴/۰۱/۰۱.
- بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن ۱۳۹۸/۰۱/۲۶.
- بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش ۱۳۹۲/۱۱/۱۹.
- بیانات در دیدار کارگران و کارآفرینان ۱۳۸۷/۰۲/۰۴.
- بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۶۹/۰۴/۲۰.
- بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۷۰/۰۵/۲۳.
- بیانات در دیدار مردم آذربایجان ۱۳۹۰/۱۱/۲۶.
- بیانات در دیدار مردم آذربایجان شرقی ۱۳۹۶/۱۱/۲۹.
- بیانات در دیدار مردم استان فارس ۱۳۹۰/۰۲/۰۳.
- بیانات در دیدار مردم دامغان ۱۳۸۵/۰۸/۱۹.
- بیانات در دیدار مردم شهرستان جیرفت ۱۳۷۴/۰۲/۱۷.
- بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۳/۱۰/۱۷.
- بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۸۲/۱۰/۱۸.
- بیانات در دیدار مردم قم ۱۳۹۵/۱۰/۱۹.
- بیانات در دیدار مردم کرج ۱۳۷۶/۰۷/۲۴.
- بیانات در دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن ۱۳۸۸/۱۱/۰۶.
- بیانات در دیدار مسئولان نظام ۱۳۹۶/۰۳/۲۲.
- بیانات در دیدار مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران ۱۳۷۹/۰۴/۱۹.
- بیانات در دیدار مسئولین اجرایی استان کرمانشاه ۱۳۹۰/۰۷/۲۸.
- بیانات در دیدار نخبگان جوان علمی ۱۳۹۶/۰۷/۲۶.

- بیانات در دیدار نخبگان و استعدادهای برتر علمی ۱۳۹۷/۰۷/۲۵.
- بیانات در دیدار نمایندگان مجلس ۱۳۸۴/۰۳/۰۸.
- بیانات در دیدار نوروزی جمعی از مسئولان کشور ۱۳۹۵/۰۱/۱۸.
- بیانات در مراسم بیست و هشتمین سالروز رحلت حضرت امام خمینی^(ره) ۱۳۹۴/۰۳/۱۴.
- بیانات در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی در دانشکده‌ی افسری امام علی^(ع) ۱۳۸۷/۰۷/۲۸.
- بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه امام علی^(ع) ۱۳۸۴/۰۷/۰۶.
- بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش ۱۳۹۵/۰۷/۰۷.
- بیانات در مراسم فارغ‌التحصیلی و اخذ سردوشی در دانشگاه هوایی ۱۳۶۹/۰۸/۲۸.
- بیانات در مراسم مشترک نیروهای نظامی استان سمنان ۱۳۸۰/۰۸/۲۰.
- بیانات در مراسم نظامی مشترک یگان‌های نیروهای مسلح استان فارس ۱۳۸۷/۰۲/۱۲.
- بیانات در هشتمین مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه‌های افسری ارتش ۱۳۹۳/۰۸/۲۶.
- بیانات در یادمان شهدای شرق کارون ۱۳۹۳/۰۱/۰۶.
- بیانات دیدار مردم مازندران در سالگرد حماسه شش بهمن ۱۳۸۸/۱۱/۰۶.
- بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۰۲/۲۳.
- بیانات: در دیدار مسئولان ستاد سرشماری نفوس و مسکن با رهبر انقلاب ۱۳۹۵/۰۶/۲۳.
- تجلیل از حماسه پرشکوه ملت ایران در ۲۲ بهمن ۱۳۸۳/۱۱/۲۴.
- جاوید، منتظران و حسین تاج‌آبادی، بررسی اهداف و اصول امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر امام خمینی^(ره) و مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)، دو فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات قدرت نرم، ۱۳۹۵، شماره ۱۴.
- جعفر خوشروزاده، «مطبوعات و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، مجله اندیشه انقلاب اسلامی، ۱۳۸۲، شماره ۶.
- چلپی، مسعود (۱۳۵۷)؛ وفاق اجتماعی، مجله: مطالعات جامعه‌شناختی، بهار ۱۳۷۲-شماره ۶.
- خطبه‌های نماز جمعه تهران ۱۳۹۰/۱۱/۱۴.
- خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۷/۰۷/۱۰.
- خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۸/۰۶/۲۹.
- دشتی، نهج‌البلاغه، نامه ۵۳، بند ۱۳۳، ص ۴۲۴.
- فیلد جان (۱۳۸۸) سرمایه اجتماعی ترجمه غلامرضا غفاری و حسین رضانی. تهران: کویر.
- مرتضی مطهری و سید محمدمهدی میرجلیلی (۱۳۹۴)، «مناظره و امنیت ملی؛ کارکردها و چهارچوب‌ها»، فصلنامه حبل‌المتین، شماره ۱۰.
- مهدی ذوالفقاری (۱۳۹۱)، «دفاع و امنیت ملی از نگاه مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)»، گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۸)، پلیس؛ امنیت و سرمایه اجتماعی، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوازدهم، تابستان، شماره ۲.

منابع لاتین

- Bourdieu, P. (1972). Outline of a theory of practice. Cambridge, Cambridge University Press.
- Coleman, J. S. (1988). "Social capital in the creation of human-capital." American Journal of Sociology 94: S95-S120.
- cunited statd linne, The Third world security predicament, Mohammad Ayoob . p213, 1995, rinnerpublishher
- Hanifan, L. J. (1916). "The rural school community center." Annals of the American Academy of Political and Social Science 67: 130-138.
- Hanifan, L. J. (1916). "The rural school community center." Annals of the American Academy of Political and Social Science 67: 130-138

منابع اینترنت

- <http://farsi.khamenei.ir>

